

Галинська О.М.,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри ділової іноземної мови

та міжнародної комунікації

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ МОТИВІВ СУБСТАНТИВНОГО ГРАМАТИЧНОГО КОДУ В АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ

Постановка проблеми. Фразеологічні одиниці (далі – ФО) тієї чи іншої мови формують специфічний лексичний пласт, якому найбільш притаманна культурна маркованість з-поміж усіх лексичних одиниць. Утворюючись у межах певної культури, фразеологізми відображають особливості менталітету етносу, історичні умови його формування, традиції, звичаї, вірування. Саме тому внутрішня форма ФО мотивована культурними смислами, стереотипними уявленнями та образністю. У кожній мові за образну основу приймається будь-яка суб'єктивна риса, найхарактерніша для певної реальності. У свою чергу, вона лежить і в основі внутрішньої форми мовної одиниці. Внутрішня форма фразеологізму може базуватися на перемінних словосполученнях, стійких лексичних сполученнях, термінах, може виступати конденсатом ширших контекстів [10, с. 62-63]. Беручи до уваги думку В. фон Гумбольдта про те, що “так як граматичні відмінності мов полягають у різних граматичних баченнях, то граматики більш споріднені з духовною специфікою націй у порівнянні з лексикою” [5, с. 20–21], і тому на віч коріння внутрішньої форми. Не можна не погодитися з думкою видатного дослідника, що граматичний устрій мови дає нам уявлення про внутрішню організацію мислення [там само, с. 347].

Група субстантивних фразеологізмів (далі СФ) як окремий семантико-граматичний розряд, презентує численну групу одиниць. У зіставному аспекті ця група фразеологізмів майже не досліджувалася, тим паче з огляду на етнокультурну мотивацію таких ФО.

Мета статті – аналіз субстантивного граматичного коду в англійській та українській мовах, виділення спільної мотиваційної основи СФ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Мотивацію ФО розглядали фразеологи та лінгвокультурологи В. Ужченко, О. Селіванова, О. Левченко, І. Заваринська, М. Ковшова та ін. Так, мотивацію тлумачать як “наскрізну у процесі творення номінативної одиниці лінгво-психоментальну операцію встановлення семантичної та формальної залежності мотиватора (твірний компонент похідної номінативної одиниці) і похідного знака на підставі зв’язків різних компонентів структури етносвідомості” [10, с. 240].

Виклад основного матеріалу дослідження. Основою мотивованості традиційно вважають внутрішню форму ФО, яку розглядають як обов’язкову образно-сміслову характеристику мовного знака. При цьому актуалізується поняття лінгвокультурної мотивації, під якою, вслід за І. Заваринською [6, с. 43], розуміємо психоментальну операцію встановлення образності ФО, яка ґрунтується на лінгвокультурній інформації, закодованій у символіці різних кодів. Залежно від внутрішньої форми ФО, мотивація може бути експліцитною або імпліцитною, що виявляється шляхом етимологічного аналізу. Будь-який фразеологізм характеризується тим, що його значення, утворене при взаємодії компонентів, базується на лінгвокультурному образі, що виникає або у результаті переосмислення одного з компонентів, або внаслідок їх взаємодії, адже “система образних основ фразеологізмів є засобом втілення та накопичення основ культурно-національного світогляду й соціального досвіду етносу” [цит. за: 6, с. 44].

Дослідники фразеології одностайні в тому, що стрижневим компонентом або граматичним центром СФ виступає іменник (М.Алефіренко, Л.Авксентьєв, Л.Скрипник та ін.). У нашому розумінні СФ – це номінативна одиниця, до складу якої входять опорний і залежний компоненти. До того ж, опорним компонентом виступає іменник, що має залежний елемент чи кілька таких елементів, які займають препозитивну або постпозитивну щодо нього позицію.

Перш ніж реконструювати мотиви формування образного значення СФ, проаналізуємо структурно-граматичні особливості цієї групи одиниць, виділивши типові для англійської та української мов моделі.

Найчисленніша модель **A + N** (прикметник + іменник): англ. *hard nail; good soul; a deep card; the Old Boy; a blue stocking* [АУФС, с. 453; 424; 267; 717; 149] та ін.; укр. *гаряча голова; курячий мозок у кого; довгий язик у кого; блудний син; золотий телець* [СФУМ, с. 156; 401; 785; 646; 708].

В англійській мові фіксуємо СФ, де опорний іменник той самий, а означувальні прикметники різні, тому змінюється значення СФ: *clever dog* “розумник”; *lazy dog* “ледар”; *sad dog* (у 1-му знач.) “жартівник, веселун”; *big dog* “поважна особа, шишка”; *dirty dog* “погана, підла людина” [АУФС, с. 218; 595; 839; 133; 273]. Або ж означувальний прикметник один і той самий, а опорні іменники різні: *big mouth* “балакун, базіка, хвалько”; *big heart* (у 1-му знач.) “великодушна, благородна людина”; *big pot* “важна особа, шишка” [АУФС, с. 134]. У першому випадку модель можлива тому, що саме іменник позначає особу і щоразу з різними означеннями набуває різної семантики (розумна людина; ледача людина; весела людина тощо). У другому випадку ознака, виражена одним і тим самим прикметником, є спільною, незалежно від того, позитивна вона чи негативна. Така модель позначає різних людей, але з однією спільною рисою, ознакою (“big” – щось вагоме, важливе, значне).

На відміну від англійської мови, в українській можливе вільне розташування компонентів ФО, і це стосується не лише фразеологізмів цього структурного типу: *світла душа – душа світла; бите око – око бите; тверда рука – рука тверда*. Пор. *Та не в імені справа, головне, що в людини в душі й на душі... А у Даринки душа чиста, світла, мов у янгола, що відчиняє ворота в рай* [ПнП, с. 261]; *Побачив би Ніну... Побачити б – побачив, та... чи роздивився б її світлу душу, не відчувши тепла її рук, не зазирнувши в очі, занепокоєні різким поворотом доли?..* [Пн, с. 332].

Грамматична специфіка цієї моделі проявляється в українській мові у вираженні категорії роду, спостерігається вплив морфологічної підсистеми мови на функціонування категорії роду у СФ. М. Алефіренко зазначає, що “внаслідок фразеологізації синтаксичних словосполучень родова парадигма іменника деформується: у складі фраземи він фіксується в одній родовій формі.

Це насамперед стосується тих фразем, до складу яких входить субстантивна лексема із значенням істоти – людини або тварини” [2, с. 48]. Візьмімо для прикладу кілька СФ, щоб це простежити: *старий сич, глуха тетеря, сліпа курка* [СФУМ, с. 649; 709; 229]. Іменники у складі цих фразеологізмів не мають співвідносної корелятивної родової форми. Така особливість зумовлена семантикою субстантивної лексеми, яка і на морфологічному рівні не має корелятивної форми роду (сич, тетеря, курка). М. Алефіренко вказує, що іменник у складі таких ФО виступає фраземотворчим компонентом, тобто актуалізація денотативних ознак іменника певної родової форми лежить в основі фраземотворчої семи. У нашому випадку ФО з субстантивним компонентом на позначення тварини надають оцінну характеристику людині (*старий сич* “старий, з багатим життєвим досвідом чоловік” – ФО з опорним словом у формі лише чоловічого роду стосується тільки особи чоловічої статі, а *глуха тетеря* – “людина, яка погано чує, недочуває”, *сліпа курка* “людина, яка погано бачить” – ФО, які стосуються осіб як чоловічої, так і жіночої статі). А утворення паралельної родової форми деактуалізує фраземотворчу сему, що призводить або до розпаду фразеологізму як мовної одиниці, або переводить його до іншого, синтаксичного рівня (пор. *стара сичиха* (форма можлива, але не вживана), *глухий тетерук, сліпий півень*). Деякі аналізовані нами фразеологізми мають форми як чоловічого, так і жіночого роду, напр., *підколотна гадюка / підколотний гад; великий пан / велика пані; старий лис / стара лисиця* [СФУМ, с. 145; 484; 335]. Разом з тим, досить часто СФ, яким притаманна виключно одна родова форма, використовуються для характеристики осіб як чоловічої, так і жіночої статі: *твердий горішок, розумна голова, глуха тетеря*. Пор. – *Ця дівчина – твердий горішок, з нею треба поводитися обачніше* [СФУМ, с. 161]; – *Дуже він мені подобався, бо був добрий сусід і розумна голова* [СФУМ, с. 158]. Трапляються випадки, коли ФО має форму жіночого роду, але частіше використовується для характеристики особи чоловічої статі або навпаки: *щира душа, ходяча енциклопедія, золота голова* [СФУМ, с. 229; 232; 157]: *Прохор Осауленко був козак не з величних,*

щира душа, себе на посміх не подасть [СФУМ, с. 229]; Михайло Францович Блюменфельд – це ходяча енциклопедія [СФУМ, с. 232]; За лісника служив Онисько Вертихвіст; чоловік – просто золота голова, коли б не такий внадливий до скляного бога [СФУМ, с. 157]. Можливі варіативні компоненти типу черства душа / черстве серце, широка душа / широке серце, золота душа / золоте серце [СФУМ, с. 229]. Тобто форми чоловічого і жіночого роду можуть використовуватися для характеристики людей як чоловічої, так і жіночої статі: глуха тетеря; твердий горішок (характеризує особу як жіночої, так і чоловічої статі). Пор.: – *А Гребенюка навіть не ворухнулася в мій бік. Позакладало їй чи що? Глуха тетеря!*; – *Той хам, пан доктор, вдає з себе глуху тетерю: дивиться їй нахабно у вічі й хоч би бровою тобі повів!* [СФУМ, с. 709].

Модель N + N (іменник + іменник) більш типова для англійської мови. Як правило, це двочленні структури атрибутивного типу, де опорним компонентом є звичайно один іменник, а інший виступає залежним компонентом. Наприклад, *moon face* (поєднання англійських слів “місяць” і “обличчя”) у значенні “велике кругле обличчя”; *chair warmer* “ледар, нероба” (поєднання слів “стілець” і “трілка”, *button eyes* “круглі очі; як гудзики” (поєднання лексем “гудзик” і “очі”), *bear garden* “ведмежий садок” [АУФС, с. 677; 208; 178; 70]. *Gazing at her upturned moon face, a ribald thought crossed his mind; Glancing round it [the room], while her black button eyes searched his face, he said with anxious politeness: “This looks very comfortable, Mrs. Page”* [АУФС, с. 677; 178].

Інтерес становлять СФ, у яких перший компонент стоїть у присвійному відмінкові Possessive Case: *tailor’s dummy; barber’s cat; dumb Dora’s brother; Damocle’s sword; Pandora’s box* [АУФС, с. 908; 63; 295; 258; 746]. Тут також фіксуємо ФО з одним іменником, але різними означувальними словами, як-от: *tailor’s dummy, hairdressers’ dummy* або типу *barber’s cat, barber’s block* [АУФС, с. 905; 446; 63]. Пор. укр. *Дамоклів меч, геркулесові стовпи, адамові діти, прометеїв вогонь, бісів син* [СФУМ, с. 386; 694; 208; 120; 646].

Такій групі англійських ФО в українській мові відповідає наведена вище ад’єктивно-іменникова модель препозитивного типу з узгодженням. В

українських фразеологізмах залежний компонент, який частіше стоїть у постпозиції до опорного компонента, виражається у ФО іменником у формі одного із відмінків, зазвичай родового. Українських СФ ми зафіксували небагато: *макітра розуму* в кого; *мішок сліз*; *козел відпущення*; *камінь спотикання, пуп землі* [СФУМ, с. 365; 303; 286; 583–584].

Для англійської мови досить поширеними є ФО з власними назвами, що вживаються як у функції стрижневого, так залежного компонента: *Aunt Sally* “об’єкт жартів, нападів” (популярна гра в Англії); *sister Ann* “вірний друг”, *a Mark Tapley* “людина, що ні за яких обставин не втрачає бадьорості, настрою”; *King Log* “король-колода (про пасивну людину)”; *Tom Pepper* “дуже брехлива людина” [АУФС, с. 56; 865; 665; 577; 956] та ін.

Модель **N + prep + N** (іменник + прийменник + іменник). Поєднання іменника з іменником у цьому структурному типі ФО здійснюється через прийменниковий підрядний зв’язок. В англійській мові більшість прийменників виконують ту функцію, яка в українській покладена на відмінки. Англійські прийменники перейняли і виконують функції попередніх відмінкових флексій іменників відтоді, коли зникла система відмінювання іменників [8, с. 128]. Дослідник умовно використовує термін “граматичні” або “граматизовані” прийменники, оскільки вони у певних випадках виражають ті відношення, які раніше в англійській і сьогодні в українській мові виражаються морфологічно, тобто за допомогою флексій.

Ряд дослідників (О. Арсентьева, А. Мізак та ін.) вказують на те, що конструкції N_1 of N_2 з прийменником *of* у їхньому складі – найбільш поширений вид субстантивних прийменникових конструкцій.

При утворенні англійських СФ цього структурного типу характерні такі найчастіше вживані прийменники: *of, in, on*:

– *of*: *a bag of wind; the picture of health; a mountain of flesh; enemy of mankind; tree of knowledge; a baptism of fire; waters of forgetfulness; water of life* [АУФС, с. 61; 756; 681; 303; 965; 63; 994];

– *in*: *a pain in the neck; a bull in a china-shop; a storm in a teacup* [АУФС, с. 745; 173; 895];

– *on*: *a beggar on horseback; a bump on a log; ірон. a fly on the coach-wheel* [АУФС, с. 88; 173; 344].

Зустрічаються поодинокі приклади СФ з іншими прийменниками: *game to the backbone; tight-fisted hand at the grindstone* “ [АУФС, с. 369; 951].

Серед фразеологізмів представленої моделі зустрічаються одиниці з розширенням значення компонентів ФО, а саме з препозитивним розширенням семантики першого іменника: *long drink of water* і з препозитивним розширенням семантики другого іменника: *wolf in sheep's array*. Рідше ФО англійської мови мають у своєму складі присвійний займенник, наприклад, *cloud on one's brow*. Українські відповідники такого типу подаються у словниках звичайно без займенника, а замість нього подається керування.

В українських фразеологізмах субстантивного типу найчастіше вживаються прийменники *в, у, з, на*. Наприклад:

- *в, у*: *спичка в носі (у кого); небо в алмазах; жуки в голові (у кого); вітер у голові (у кого)* [СФУМ, с. 681; 237; 111];

- *з*: *серце з перцем (у кого); лантух з кістками; кат з катів; кров з молоком* [СФУМ, с. 377; 328; 289; 315];

- *на*: *зуби на продаж; туман в (на) очах (у кого); майстер (мастак) на всякі (всі) штуки”; рубець на рубці* [СФУМ, с. 727; 364; 618].

Модель **Participle I / II + N** (дієприкметник + іменник) найменше поширена у досліджуваних нами мовах. При утворенні цієї моделі простежуються відмінності, що полягають у вираженні дієприкметникових форм в українській мові та форм Participle I і Participle II в англійській. На сьогодні дієприкметник як явище граматики не має єдиного теоретично обґрунтованого висвітлення. Існує три основні тлумачення дієприкметника. Перше, дієприкметник являє собою дієслівну форму, друге – це прикметник дієслівного походження, і третє, – дієприкметник як окреме утворення має ознаки дієслова і прикметника.

Український мовознавець І. Кучеренко пропонує власну, цілком обґрунтовану позицію щодо функції дієприкметника. На його думку, дієприкметник виражає оякіснену дію; це звичайний відносний прикметник (віддієслівний) [7]. У прикметнику відчувається притаманність, характерність, постійність, невід’ємність ознаки, що виявляється “зсередини”. А в дієприкметнику відчувається дійовість, тимчасовість, іноді невідповідність ознаки, що виявляється “зовні” [7, с. 16]. Певні міркування з цього приводу наводить і Г. Гнатюк. Вона констатує, що спостерігається наростання певної семантичної самостійності дієприкметника, і нерідко він набуває ознак, які віддаляють його від дієслова [4]. Двоїстий характер дієприкметника полягає в тому, що синтетичні дієприкметникові форми входять до складу прикметників, а аналітичні дієприкметникові форми (з аналітичною синтаксичною дієслівною морфемою-часткою *бути*) – до класу дієслів.

На неоднозначність у поглядах дослідників при розгляді дієприкметника та відмінності між ним і герундієм в англійській мові вказує В. Рачкевич. Він зазначає, що дієприкметник має двояку природу, поєднуючи як вербальні, так і іменні ознаки [9]. На його думку, англійські й американські граматисти обмежуються визначенням дієприкметника як форми, що має ознаки прикметника та дієслова. Дослідник О. Джесперсен вважає, що дієприкметники – це вид прикметників, хоча синтаксично вони зберігають характеристики дієслова [12, с. 7]. Отже, питання, чи можна відносити дієприкметник Participle I до класу прикметників, залишається не вирішеним остаточно. Аналізуючи прикметники англійської мови, Б. Ворен деякі з них називає вербальними (*verbal adjectives*), аргументуючи це тим, що вони походять від дієслів. Таким прикметникам, на думку дослідниці, властива тимчасовість [13, с. 106–107].

Серед українських СФ частіше зустрічаємо форму пасивного дієприкметника минулого часу: *набитий дурень; розкрита душа; битий горем* [СФУМ, с. 222; 225; 30]. Не маючи при собі залежних слів, такі ФО наближаються за своїми функціями і граматичною природою до прикметника. Рідше в українській мові вживається форма дієприкметника теперішнього часу,

яка набула прикметникового значення, у порівнянні з формою Participle I в англійській: *ходяча совість; ходяча енциклопедія* [СФУМ, с. 675; 232]; *a walking skeleton; blooming fool; peeping Tom; a doubting Thomas* [АУФС, с. 989; 146; 753; 284] (пор. укр. *Хома невірний (невірячий)* [СФУМ, с. 752].

Натомість ми більше зафіксували англійських СФ, у складі яких залежним компонентом виступає у дієслівній формі Participle II: *boiled shirt; crooked stick; deranged in one's head; born in a barn; the cloven-footed gentleman* [АУФС, с. 150; 246; 267; 151; 220].

Фіксуємо ще одну модель **prep + Noun** (займенник + іменник), більше притаманну українській мові: *з головою, з тедзиком, без голови, під джмелем* [СФУМ, с. 158; 175; 158; 195]; *on the blink; off one's head* [АУФС, с. 728; 713].

Базуючись на результатах здійсненого аналізу субстантивного коду англійської та української мов, виділяємо спільні для обох мов мотиви:

- **мотив «розумова обмеженість»:** англ. *blooming fool; wooden head; deranged in one's head; dumb Dora's brother; slow coach; off one's head*; укр. *набитий дурень; чобіт чоботом; жуки в голові (у кого); голова з вухами; порожня (пуста) голова; капустяна голова; куряча голова; дубова голова; без голови; мідний лоб; дуб дубом*. Як бачимо, мотиваційна палітра ширше представлена в українській мові, що вочевидь свідчить про більшу стриманість англійців у висловлюваннях про чий-небудь інтелектуальні здібності.
- **мотив «розум»:** англ. *clever dog; a walking encyclopedia*; укр. *макітра розуму; голова на плечах (у кого); ходяча енциклопедія; з головою*.
- **мотив «достаток» з аломотивом «заможного життя»:** англ. *the golden calf*; укр. *молочні ріки і киселеві береги; аломотивом «життя в достатку»:* укр. *хліб і до хліба* (хліб у кожній українській родині був основним годувальником, символом гостинності, багатства, здоров'я); *золотий тілець*.
- **мотив «здоров'я»:** англ. *the picture of health; кров з молоком*.
- **мотив «глиняної людини»:** англ. *lump of clay; feet of clay*; укр. *з однієї глини зіплений*). Представлений мотив запозичено з Біблії, зі Старого Заповіту, де йдеться про створення людини із землі. Мотив «земляної» або «глиняної»

людини представлений також у слов'янському фольклорі, легендах, які повторюють біблійний текст або ж розвивають його часто досить своєрідно. Так, за однією з легенд, Господь спершу зліпив Адама з тіста, але його з'їв собака, тоді Бог виліпив Адама з глини.

- **мотив “балакучість”**: англ. *big mouth*; укр. *язиката Хвеська* (сюжет язикатої Хвеськи запозичено з фольклору).
- **мотив «жорстокість»**: англ. *heart of flint; heart of stone*; укр. *Кам з камів; вогнем і мечем* (вогонь як природня стихія, давній символ випробувань; пор. *a baptism of fire* “суворе випробування” – фразеологізм первісно означав “мучеництво” за часів, коли людей спалювали живцем на вогні за віру).
- **мотив «доброта»**: англ. *good soul*; укр. *велике серце*.
- **мотив «чуйність»**: англ. *heart of gold*; укр. *широка душа; широке серце*.
- **мотив «підступність, лицемірність»**: англ. *wolf in a sheep's array*; укр. *вовк в овечій шкурі; каїнова душа* (усі СФ біблійного походження).

Суто англійським є такі мотиви:

- **мотив «хитрість»**: *sly boots; a deep card*, оскільки в українській мові відсутні такі СФ, натомість цей мотив представлено ад'єктивними фразеологізмами: *as sly as a fox; хитрий як лисиця* (тобто у фразеології обох мов лисиця – символ хитрості).
- **мотив «лінощі»**: англ. *lazy dog*.

Притаманним лише українській мові є:

- **мотив “гріх”**: *ветхий Адам; смертний гріх; грішна душа*, який співвідноситься з релігійними уявленнями про *гріх душі*, про *смертний гріх*. У християнстві існує погляд на людину як на грішну істоту, бо ж кожному властиво грішити, *впадати в гріх*, що пов'язано з первородним гріхом. Образ гріха в християнстві пов'язаний зі спокутою провини.
- **мотив «досвідченість»**: *бите око; старий сич*.
- **мотив «бідність»**: *ні кола, ні двора*.

Висновки. На підставі здійсненого аналізу можна дійти висновку, що спільна мотиваційна основа субстантивних фразеологізмів пов'язана з Біблією

та міфологією (англ. *the golden calf; the apple of discord; Damocle's sword*; укр. *золотий телець; яблуко розбрату; Дамоклів меч*), а також з окремими історичними подіями (укр. *червона нитка* (у корабельні снасті англійського королівського флоту впліталася червона нитка; вираз уживав Й.-В. Гете); відмінна – з історико-суспільним життям (англ. *bear garden* – місце, де цькували ведмедів, розважаючи публіку; укр. *чобіт чоботом* (чобіт в українській ментальності – мотивувальний образ розумової обмеженості), фольклором і літературою (англ. *an albatross around your neck* “важки тягар” (альбатрос – морський символ, у фольклорі уособлює душі загиблих моряків).

Таким чином, в основі творення СФ лежать образи тварин, рослин, фізична характеристика людини через предмети побуту, природні явища, народні уявлення про душу людини. За результатами проаналізованих джерел виникнення СФ робимо висновок, що істотно представлені історико-культурне життя, біблійно-релігійні, античні та фольклорні джерела англomовного й українського народів.

Література:

1. Авксентьев Л. Г. Сучасна українська мова. Фразеологія / Леонід Григорович Авксентьев [2-ге вид., доп. і перероб.] – Х. : Вища школа, 1988. – 134 с.
2. Алефіренко М.Ф. Теоретичні питання фразеології / Микола Федорович Алефіренко. – Х. : Вища школа, 1987. – 135 с.
3. Арсентьева Е. Ф. Сопоставительный анализ фразеологических единиц (на материале ФЕ семантически ориентированных на человека) / Елена Федоровна Арсентьева. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1989. – 124 с.
4. Гнатюк Г. М. Морфологічна будова сучасної української мови / [Г. М. Гнатюк та ін.]. – К. : Наукова думка, 1975. – 188 с.
5. Гумбольдт В. фон. Избранные труды по языкознанию: [пер. с нем.] / В. фон Гумбольдт [общ. ред. Г. В. Рамишвили]. – М. : Прогресс, 2000. – 400 с.
6. Заваринська І. Ф. Лінгвокультурна інформація фразеологізмів з онімним компонентом в англійській, польській та українській мовах : дис. ... канд.

- філол. наук : 10.02.17 “Порівняльно-історичне і типологічне мовознавство” / Заваринська Ірина Федорівна. – Рівне, 2009. – 215 с.
7. Кучеренко І. К. Актуальні проблеми граматики / Ілля Корнійович Кучеренко. – Львів : Світ, 2003. – 228 с.
 8. Мізак А. А. Субстантивні словосполучення з препозитивном атрибутом в англійській мові та відповідні конструкції в українській мові : дис. ...канд. філол. наук / Антон Андрійович Різак. – Львів, 1968. – 278 с.
 9. Рачкевич В. В. Разряды слов с постпозитивной морфемой –ing в современном английском языке : дисс. ...канд. філол. наук : 10.02.04 “Германские языки” / Виктор Владимирович Рачкевич. – О., 1991. – 176 с.
 10. Селіванова О. О. Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти) [монографія] / Олена Олександрівна Селіванова. – К. – Черкаси : Брама, 2004. – 276 с.
 11. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови : [навч. посіб.] / В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко. – К. : Знання, 2007. – 494 с.
 12. Jespersen O. A Modern English Grammar / Otto Jespersen. – Part 2. – Vol. 1. Syntax. – Heidelberg, 1914. – 486 p.
 13. Warren B. Classifying adjectives / Beatrice Warren. – Goteborg : Acta Universitatis Gothoburgensis, 1984. – 318 p.

Довідникова література:

1. АУФС – Англо-український фразеологічний словник [уклад. К. Т. Баранцев] – К. : Знання, 2005. – 1056 с.
2. СФУМ – Словник фразеологізмів української мови [укл.: В. М. Білоноженко та ін.]. – К. : Наукова думка, 2008. – 1104 с.

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. ПнП – Пеунов В. Помста знехтуваних богів : [Роман-факт. Книга перша] / Вадим Пеунов. – Донецьк : Альфа-прес, 2005. – 456 с.
2. Пн – Пеунов В. Таке коротке довге життя: [Роман-факт. Книга друга] / Вадим Пеунов. – Донецьк : Альфа-прес, 2005. – 351 с.

Галинська О.М. Репрезентація мотивів субстантивного граматичного коду в англійських та українських фразеологізмах.

Анотація. Статтю присвячено дослідженню субстантивних фразеологізмів англійської та української мов, визначенню основних джерел лінгвокультурної інформації цієї групи одиниць. Розглянуто граматичні особливості субстантивних фразеологізмів у двох мовах. Виявлено подібності та відмінності в символіці, уявленнях обох етносів, а також те, що зумовлювало мотивацію образних значень аналізованих фразеологізмів.

Ключові слова: фразеологізм, мотивація, субстантивний фразеологізм, мотив.

Галинская Е.Н. Репрезентация мотивов субстантивного грамматического кода в английских и украинских фразеологизмах.

Аннотация. Статья посвящена исследованию субстантивных фразеологизмов английского и украинского языков, определению основных источников лингвокультурологической информации этой группы единиц. Рассмотрены грамматические особенности субстантивных единиц в двух языках. Выявлено общее и отличительное в символике, представлениях двух этносов, а также то, что обусловило мотивацию образных значений анализированных фразеологизмов.

Ключевые слова: фразеологизм, мотивация, субстантивный фразеологизм, мотив.

Galynska O. Representation of motives of substantive grammatical code in English and Ukrainian phraseologisms.

Summary. The article is devoted to the investigation of substantive phraseologisms in English and Ukrainian, as well as defining the main sources of linguocultural information of this group of units. Grammatical features and peculiarities of substantive phraseologisms have been considered. Similarities and differences in symbols, beliefs of both nations have been determined, as well as motivation of image meaning of the analyzed phraseologisms.

Key words: phraseologism, motivation, substantive phraseologism, motive.